REVISTA REVISTELOR

ARS TRANSSILVANIAE, XXII/2012

Numărul XXII al revistei anuale a Institutului de Arheologie și Istoria Artei din Cluj-Napoca, publicată sub egida Academiei Române, cuprinde, într-o bună tradiție, materiale de o înaltă ținută științifică, ce acoperă o arie tematică vastă, într-o prezentare grafică de excepție. Volumul debutează cu articolul acad. Marius Porumb despre Muzeul Mitropolitan al Clujului în a cărui reorganizare din anul 2011 autorul a fost implicat. Colecția întemeiată de Nicolae Ivan (1855–1936), primul episcop al eparhiei după reînființarea sa, în 1924, și dezvoltată prin efortul succesorilor săi este prezentată astăzi într-o concepție muzeografică modernă, cuprinzând „un patrimoniu artistic format din valori inestimabile ale istoriei naționale, ale istoriei religioase a românilor transilvăneni": icoane pe lemn și sticlă, obiecte de cult, manuscrise și carte veche românească, obiecte și documente legate de istoria eparhiei.

Sub titlul *Pelerini medievali în arta Transilvaniei*, András Kovács prezintă această temă mai puțin studiată prin prisma surselor documentare și imagistice, aducând în dezbatere picturile murale de la Dorolțu și Viștea (ultima parte a secolului al XIV-lea), Capela Lazo din Alba Iulia (1512, cu o propunere de reconstituire a decorului fațadei prin analogie cu insignele pelerinilor la Roma) și biserica din Ionești (motivele decorative ale consolelor din 1522). Patronimul capelei Rokonod din Cluj a fost clarificat cu ajutorul polipticelor capelei Drágfi de la Cehul Silvaniei, cunoscute documentar, care erau dedicate locurilor de pelerinaj situate pe drumul spre sanctuarul Sfântului Iacob din Compostela și pe ramificațiile sale.

Mihaela Sanda Salontai notează câteva *Observații privind tipologia corului hală de la Sebeș*, referitoare la existența unei etape distincte de construcție în istoria monumentului față de cea originară, din al treilea sfert al secolului al XIV-lea. Este vorba de elementele intervențiilor din primele decenii ale secolului al XVI-lea, care au fost înlăturate de restaurarea din anii 1960–1964, în vederea uniformizării lucrărilor dinaintea Reformei. Tipologia arhitecturii corului se regăsește și în Austria, dar mai ales, în Sudul Germaniei, conexiuni stilistice fiind deja stabilite cu decorația sculpturală a bisericilor din Schwäbisch Gmünd și Nürnberg.

În articolul *Picturi murale din jurul anului 1500 la Mediaș*, Dana Jenei studiază reprezentările necunoscute și mai puțin cercetate ale Bisericii Sfânta Margareta, cum ar fi un fragment interior al Judecății de Apoi (c 1420), decorul heraldic și figurativ al bolților sau urmele unei reprezentări diferite a Parusiei conservate la exteriorul corului (c 1488). Din timpul regelui Wladyslaw II Jagiello, datează picturile sacristiei și capelei din Turnul Mariei a „castelului" din jurul bisericii, la exteriorul căruia este conservată o imagine a Răstignirii lui Isus între Ioan și Maria, mijlocind pentru donatorul îngenuncheat, probabil, parohul *Stephanus Martini* (1492–1515), presupusul inițiator al lucrărilor de la Mediaș din jurul anului 1500.

Marco Bogade întreprinde *O cercetare interdisciplinară de istoria artei asupra culturii orășenești transilvănene din zorii epocii moderne*, prin studiul de caz al familiei de negustori Haller din orașul liber imperial Nürnberg, ai cărei membri se stabilesc în Regatul Maghiar și Transilvania, pentru a-și supraveghea afacerile din noile piețe de desfacere deschise în această parte a Europei. La fel ca în orașele de origine, mijloacele lor de reprezentare sunt cărțile genealogice, portretele, blazoanele, pietrele de mormânt, artefacte pentru studiul cărora se impune o abordare pluridisciplinară, prin corelarea mijloacelor de cercetare ale „disciplinelor auxiliare ale istoriei".

Analiza unor *Fragmente de pictură murală descoperite la Curtea domnească din Suceava* este pentru Paraschiva-Victoria Batariuc un prilej de trecere în revistă a documentelor referitoare la decorația reședințelor voievozilor Moldovei, astăzi dispărute în totalitate. Cele două fragmente de tencuială cu pictură

STUDII ȘI CERCET. IST. ART., ARTĂ PLASTICĂ, serie nouă, tom 4 (48), p. 279–285, București, 2014

în frescă au fost descoperite de arheologi în deceniul șase al secolului trecut, în zona beciurilor amenajate de domnitorul Vasile Lupu în prima parte a secolului al XVII-lea, o etapă de construcție bogat documentată a istoriei monumentului. Construcțiile aulice au fost abandonate în 1653, iar fragmentele fac parte în prezent din colecția arheologică a Complexului Muzeal Bucovina din Suceava.

Agata Chifor descifrează *Limbajul secret al picturilor școlii flamando-olandeze din colecția Muzeului Țării Crișurilor*, imagini religioase, naturi moarte și scene de gen pictate cu minuție în secolele al XVI-lea și al XVII-lea. Mesajul biblic ascuns în compozițiile alegorice pe tema *vanitas* și simbolice, ilustrând cele cinci simțuri, cele patru elemente, cele șapte păcate capitale, vicii și virtuți, reflectă gustul comanditarilor de religie protestantă. Între operele analizate amintim *Madona cu Pruncul* din școala lui Gerard David, *Natură moartă cu fructe și vânat*, o alegorie barocă pe tema vanității, realizată în ambianța lui Frans Snyders sau *Petrecerea*, semnată de Peter Veredael, o tipică scenă de gen olandeză.

Grațiela Grigoriu, semnează articolul *Episcopul Climent al Râmnicului, un mare ctitor al epocii postbrâncovenești*. Ierarhul care a condus episcopia în timpul ocupației Habsburgice, una dintre cele mai dificile perioade pentru biserica din Oltenia, s-a dorit a fi un continuator al tradiției artistice muntenești, aspect reflectat în arhitectura și decorul ctitoriilor sale: bolnița Episcopiei de Râmnic și mai multe biserici de pe valea râului Otăsău construite și pictate înainte de 1752. Pisania bisericii schitului de la Pietrari dezvăluie modelele duhovnicești care l-au călăuzit pe Episcopul Clement al Râmnicului: preotul Simon din *Ecclesiarhul* Vechiului Testament și domnitorul martir Constantin Brâncoveanu.

Ana Dumitran analizează *Pictura bisericii din Bucium-sat (jud. Alba)*, o frescă descoperită și recuperată parțial de sub var în anul 2001, de sub tencuielile peretelui absidei monumentului, care prezintă analogii frapante cu decorul pictat al bisericilor de lemn din Lăzești și Gogel, semnate de Gheorghe Tobias din Abrud în 1749, respectiv 1770. Extinzând studiul asupra fragmentului de pictură, similar sub aspect stilistic, din timpanul vestic al pronaosului bisericii Maieri II din Alba Iulia, care datează din intervalul 1730–1750, autoarea reconstituie opera acestui meșter zugrav, caracterizată de „evidente accente brâncovenești".

Cornel Tatai-Baltă identifică *Un model venețian pentru o xilogravură de la Blaj (1781)*, readucând în atenție sursele folosite de meșterii care au lucrat în cel mai important centru de gravură în lemn din Transilvania, între 1750 și 1830. Pe lângă trăsăturile iconografice și stilistice cunoscute ale lucrărilor destinate ilustrării cărților bisericești sunt evidențiate legături cu centre culturale și artistice de primă importanță din Europa. Autorul observă faptul că Intrarea Maicii Domnului în Biserică din *Minologhionul* tipărit la Blaj în 1781, gravură atribuită xilografului Petru Papavici, este copiată după *Mineiul de praznice*, publicat la Veneția în 1538, în tipografia lui Božidar Vuković.

János Orbán este autorul studiului complex al *Castelului din Dumbrăvioara*, monument de importanță majoră pentru Barocul transilvănean. Reședința a fost ridicată de Sámuel Teleki, fondatorul bibliotecii care îi poartă numele, începând cu anul 1769, în preajma nunții sale cu Zsuzsanna Bethlen, de o echipă condusă de constructorul Paul Schmidt din Târgu Mureș. Informația despre monument este riguros organizată și prezentată în capitole referitoare la: Descrierea ansamblului de clădiri, Istoria domeniului, Istoricul construirii castelului (aripile de nord și de sud, reparații și extinderi, dependințe, aripa centrală), Clădirile baroce, Încăperi și amenajări interioare (inventare, meșteri, funcții), Grădina castelului.

În partea a doua a volumului, sunt celebrați acad. Virgil Vătășianu (1902–1993) la 110 ani de la naștere, savant în memoria căruia a fost totodată organizat la Cluj-Napoca Simpozionul Național de Istoria Artei, din 18–19 mai 2012 (Rubrica *Cronica*), și prof. univ. dr. Corina Popa, *istoric de artă și dascăl devotat al învățământului universitar românesc* – cu *Laudatio* –, la care se adaugă o bibliografie selectivă, semnate de Marius Porumb (Rubrica *Aniversări*).

Volumul se încheie printr-un număr impresionant de recenzii ale unor cărți apărute între anii 2009 și 2012: Corina Popa – Ioana Iancovescu, *Mănăstirea Hurezi*, Editura Simetria, București, 2009, lucrare distinsă cu premiului „G. Oprescu" al Academiei Române (Marius Porumb), Evelin Wetter, *Objekt, Überlieferung und Narrativ. Spätmittelalterliche Goldschmiedkunst im historischen Königreich Ungarn*, Jan Thorbecke Verlag, Osterfildern, 2011 (Mihaela Sanda Salontai), Liliana Condriacova, *Arta bijuteriilor din Moldova*, Editura Lumen, Iași, 2011 (Anca Elisabeta Tatay), Ana Dumitran – Hegedüs Enikő – Vasile Rus, *Fecioarele înlăcrimate ale Transilvaniei. Preliminarii la o istorie ilustrată a toleranței religioase*, Editura Altip, Alba Iulia, 2011 (Jan Nicolae), Nagy Márta, *Ohridi Szent naum magyarországi kultusza. Mint az etnikai identitás megőrzésének megnyilatatkozása*, Balassi Kiadó-Debreceni Egyetemi Kiadó, Budapest – Debrecen, 2012 (Ana Dumitran) și Mihaela Proca, *Un veac de artă ortodoxă în Țara Bârsei (1734–1838)*, București, 2011 (acad. Marius Porumb).

Dana Jenei

DE LIBRIS. BULETIN BIBLIOGRAFIC (2009–2014)

AUBENAS, Sylvie; BAJAC, Quentin, *Brassaï, Le flâneur nocturne*, Gallimard, Paris, 2012, 312 p. + 298 il. – volumul reproduce imagini din cele trei albume esențiale ale fotografului: *Paris de nuit* (1932), *Voluptées de Paris* (1935) și *Le Paris secret des anées '30* (1976), precum și fotografii inedite, analizând singularitatea viziunii lui Brasaï, aflată între reportaj, documentar social și investigație poetică.

AUCLERET, Jean-Pierre, *Baïonnette aux crayons. Caricatures et propaganda de la Grande Guerre*, Éditions Gründ, Paris, 2013, 208 p. + il. – studiu temeinic asupra caricaturii și a materialelor de propagandă (timbre, viniete, cărți poștale) din timpul Primului Război Mondial.

BALȘ, George, *Bisericile lui Ştefan cel Mare*, ediție îngrijită de Tereza Sinigalia și Paraschiva-Victoria Batariuc, ediția a II-a revăzută, Suceva, Editura Karl A. Romstorfer, 2012, 411 p. + il. + CD. – reeditarea unei rarități bibliografice.

BATARIUC, Paraschiva Victoria, *Civilizație medievală românească. Ceramica monumentală din Moldova,* Editura Academiei Române, București, 2012, 654 p. + il.

BĂLDESCU, Irina, *Transilvania medievală. Topografie și norme juridice ale cetăților Sibiu, Bistrița, Brașov, Cluj*, Editura Simetria, București 2012, 367 p. + 205 fig., recenzie Dana Jenei, în *Caiete ARA* 5, 2014, p. 225–227.

BĂLESCU, Cătălin; GUSTEA, Eugen Alexandru; GUȚĂ, Adrian (coordonatori), *Universitatea Națională de Arte din București, 150 de ani*, Editura UNARTE, București, 2014, 314 p. + il. – monografia instituției naționale de învățământ superior la împlinirea unui secol și jumătate de la fondare (SCIA, Arte Plastice, serie nouă, tom 4 (48)/2014).

BĂLȚATU, Adam, *Voiam să fiu pictor... Însemnări*, ediție îngrijită și prefață de Doina Lemny, Editura Junimea, Iași, 2014, 120 p. + il. – volum memorialistic de interes pentru redescoperirea lumii artistice ieșene de la începutul și mijlocul secolului al XX-lea văzută din interior, de un plastician.

BOLDURA, Oliviu, *Pictura murală din Nordul Moldovei. Modificări estetice și restaurare*, Editura Accent Print, București, ediția a II-a, 2013, 448 p. + il.

BONȚA, Claudia M., *Baroque Influence in Central-European Medal Work. The Seventeenth-Eighteenth Centuries*, Bibliotheca Musei Napocensis XXXVI, Editura Argonaut & Mega Publishing House, Cluj-Napoca, 2013, 215 p. + 252 il., recenzie de Nicolae Sabău, în „Ars Transsilvaniae", XXIII, 2013, p. 295–298.

BOTOȘ, Ion M., *Uniunea Regională a Românilor din Transcarpatia „Dacia" – 10 ani de existență, 06.04.2001 – 06.04.2011*, Editura Sighetu Marmației, 2013, cca 700 p.

BRAD, Carmen, *Imagini ale lumii trecătoare – Utagawa Kumiyoshi*, MNAR, București, 2013 + il. – catalogul expoziției care a prezentat o selecție de cincizeci și nouă de gravuri create de Utagawa Kuniyoshi (1797–1861), unul dintre ultimii mari reprezentanți ai școlii Utagawa, cea mai productivă etapă a gravurii policrome japoneze.

BUGA, Adrian, *Colecția regală de artă contemporană*, Editura UNARTE, București, 2011, 220 p. + il. – album în condiții grafice excepționale care prezintă lucrările de artă donate de importanți artiști români Regelui Mihai, cu ocazia jubileului său la 90 de ani. Rolul de inițiator al colecției îi aparține lui Sorin Dumitrescu și Fundației Anastasia. Albumul prezintă și un inventar cu date tehnice ale lucrărilor din colecția aflată la Palatul Elisabeta din București.

BUGNARIU, Ioan Horvath, *Apariția spiritului pop și influența acestuia în arta și cultura contemporană*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2009, 74 p. + il. –lucrare teoretică în care profesorul universitar și graficianul de primă mână Ioan Horvath Bugnariu analizează cu o privire selectivă și personală fenomenul *pop art* și recurențele sale contemporane.

BUZILĂ Varvara, *Covoare basarabene/Bessarabian Carpets*, ediție bilingvă (română – engleză), ediție a Institutului Cultural Român, București, 2013, 251 p. + il. – studiu despre cele mai reprezentative 100 de covoare basarabene, începând din secolul al XVIII-lea și până la mijlocul secolului al XX-lea, album tipărit în condiții grafice deosebite.

CARTIER-BRESSON, Anne (editor), *Le vocabulaire technique de la photographie*, Marval/Paris Musées, Paris, 2008, 496 p. + il. – monumental îndreptar tehnic pentru cercetătorul fotografiei istorice.

CÂRNECI, Magda, *Artele plastice în România 1945–1989, cu o addenda 1990–2010*, ediția a II-a, Editura Polirom, 2013, 211 p. + il. – lucrare de sinteză singulară asupra perioadei, epuizată în ediția Meridiane 2000, reluată cu revizuiri, adăugiri și ilustrații, precum și rezumate în limba franceză și engleză.

CHIELENS, Piet, *La Grande Guerre 14 – 18. Sellection de photos In Flanders Fields Museum*, Renaissance du livre, Ypres, 2013, 200 p. + il. – valorificarea patrimoniului iconografic al Muzeului In Flanders Fields, cu ocazia celebrării centenarului izbucnirii Primului Război Mondial.

CIUPALĂ, Alin; CĂPIȚĂ, Carol (coordonatori), *Istoria femeii din România în documente (1866–1918)*, Editura Universității din București, 2008, 600 p. – volumul adună laolaltă documente referitoare la locul și statutul femeii în societatea românească modernă, fiind publicate în special programe și regulamente de funcționare ale diverselor asociații feminine.

CIUPALĂ, Alin; BĂRBULESCU, Constantin (editori), *Medicine, Hygiene and Society from the Eightenth to Twentieth Century*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011, 285 p. – volumul prezintă rezultatele grantului CNCS, *Medical Elite and the Process of Modernisation of Rural Society in Romania (1859–1914)*, studii referitoare la serviciile de sănătate publică, igienă și etnologie, concepte, practică și actanți, văzute dintr-o perspectivă socio-culturală.

CHRZANOVSKI, Laurent; RUSU, Cosmin; SĂLĂGEAN, Tudor, *România medievală/Medieval Romania,* Institutul Cultural Român, București, 2011, vol. I, 140 p., vol. II, 266 p. + il., ediție în lb. română, engleză, germană și franceză, prefață de Teodor Baconschi și Horia-Roman Patapievici – o lectură a istoriei continentale prin prisma istoriei României medievale din secolul al III-lea până în secolul al XVII-lea.

CONDRATICOVA, Liliana, *Arta bijuteriilor din Moldova*, Iași, Editura Lumen, 2010, 286 p. + il. monografie care completează un gol esențial în problema dezvoltării artelor vizuale în Republica Moldova.

COMAN-SIPEANU, Olimpia, *Icoane pe sticlă din patrimoniul Muzeului Astra Sibiu*, *Colecția Cornel Irimie*, Editura Astra Muzeum, 2010, 196 p., recenzie de Marius Porumb, în „Ars Transsilvaniae", XXI, 2011, p. 175–176.

DAVIDESCU, Cătălin, *ARTitudini. Studii. Interpretări. Cronici. Recenzii. Interviuri (1981–2013)*, Editura Aius, Craiova, 2014, 336 p. (fără ilustrații) – reunirea într-un volum de bilanț, sub un titlu improbabil, a scrierilor autorului ce practică o remarcabilă hermeneutică în peisajul istoriei și criticii de artă românești din ultimile aproape patru decenii; majoritatea articolelor au fost publicate în revistele „Arta", „Ramuri" și „România literară".

DOROFTEI, Doina Paula, *Inscripțiile în limba latină din bisericile românești, din perioada 1290–1850*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, Colecția Aula Magna, București, 2013, 288 p. + il. – autoarea examinează inscripțiile din biserici și muzee din zona Transilvaniei din punct de vedere interdisciplinar, intercultural și interetnic, cu o privire specială asupra bisericilor maghiare.

DUMITRAN, Adriana, *Iosif Berman, maestrul fotoreportajului românesc interbelic*, Editura Bibliotecii Naționale a României, București, 2013, 202 p. + il. – catalog de expoziție cu un valoros studiu introductiv care corectează datele biografice ale fotografului.

DUMITRESCU, Elena, *Ecorşeul Brâncuşi-Gerota. Istoria unei lucrări realizată la Şcoala de Belle Arte din Bucureşti*, Editura UNARTE, București, 2014, 165 p. + il. – riguros și lăudabil studiu asupra *Ecorșeului* lui Brâncuși, bazat pe un bogat material de arhivă, în mare parte inedit.

FACON, Patrick, *1914–1918. La guerre des afiches. La Grande Guerre racontée par les images de propagande*, Editions Atlas, Grenoble, 2013, 191 p. + il. – arta afişului pusă în slujba efortului de război.

FILIP, Vladimir (editor), *První Světová Válka/Die Erste Weltkrieg 1914–1918*, Nakladatelství „Josef Filipa", Brno, 2014, 400 p + il – imaginea războiului ilustrată cu ajutorul bogatelor arhive fotografice din Republica Cehă.

FINKENTHAL Michael, *D. Trost. Între realitatea visului și visul ca realitate*, Editura Tracus Arte, 2013, 184 p. – analiză a scrierilor suprarealiste ale lui Dolfi Trost, unul dintre membrii Grupului suprarealist român, activ între anii 1940 și 1947 la București, coautor, alături de Gherasim Luca, al celebrului manifest *Dialectique de la dialectique*.

GANGAL, Boris (coordonator), NESTEROV, Tamara, RÂBALCO, Eugenia, STAROSTENCO, Petru, ş. a., *Centrul istoric al Chişinăului la începutul secolului XXI. Repertoriul monumentelor istorice*, Chişinău, Editura Arc, 2010, 500 p.+ il.

GEARY, *Writing History: Identity, Conflict and Memory in the Middle Ages*, Bucureşti – Brăila, Editura Academiei Române, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2012, 327 p.

GINOT, Isabelle, MICHEL, Marcelle, *Dansul în secolul XX*, București, Editura ART, 2011, 288 p. – autoarele pun în chestiune problema confruntărilor dintre tradiția baletului clasic și dansul contemporan; sunt incluse mărturiile unor coregrafi care, evocând propria practică, propun o percepție a corpului uman ca depozitar al memoriei.

GIURESCU, Constantin C., *Probleme controversate în istoriografia română*, ediție îngrijită, prefață, glosar și indice de Nicolae Rauş, postfață Dinu C. Giurescu, Editura Scripta, Bucureşti, 2011, 270 p.

GUALDONI, Flaminio (editor), *Doina Botez – Il corpo dell'immagine 1989–2013*, Skira, Milano, 2013, 96 p. + il. – catalog monografic al activității din ultimii 25 de ani ai plasticienei Doina Botez.

HAIDUC, Ionel; OTIMAN, Păun Ion (coordonatori al seriei); SABADOS, Marina (coordonator volum); VLASIU, Ioana; BELDIMAN, Ruxanda; TEACĂ, Corina; NIȚIȘ, Olivia; BARBU, Virginia; BÂRCĂ, Ana; TUDORAN-CIUNGAN, Olimpia; HORTOPAN, Mircea; DUNCA, Mircea, *Tezaurul Academiei Române, Colecții de artă*, vol. V, Editura Academiei Române, București, 2014, 400 p. + il. – ultimul volum din seria *Tezaurul Academiei Române*, dedicat colecțiilor George Oprescu, Victor Eftimiu, George Călinescu, Dumitru Minovici, Aurel și Maria Avamescu, Mara Bâscă.

HOLBORN, Mark (editor), ROBERTS, Hillary (text și cronologie), *The Great War*, Jonathan Cape, London, 2013, 504 p. + il. – monumentală istorie în imagini a Războiului cel Mare în care este valorificată colecția de fotografii de front de la Imperial War Museum din Londra, Knopf Publishers.

HOUPT, Simon, *Muzeul operelor dispărute*, traducere de Ioana Novac, Editura Vellant, București, 2009, 192 p. + il. – album în condiții grafice deosebite ce combină plăcerea reîntâlnirii unor capodopere ale artei universale cu poveștile din spatele disparițiilor lor dramatice, misterioase sau ridicole.

HUSSLEIN-ARCO, Agnes; WEIDINGER, Alfred (editori), *Gustav Klimt/Josef Hoffmann, Pioneers of Modernism*, Prestel Verlag, Munich, London, New York, 2011, 331 p. + il. – catalogul expoziției deschisă la Viena pentru a analiza activitatea a doi promotori austrieci ai artei moderne, pictorul Kilmt și arhitectul Hoffmann.

IFTIMI, Sorin; ICHIM, Aurica, *Alexandru Ioan Cuza: Memorabilia*, Editura Palatul Culturii, Iași, 2013, 106 p. + il. – foarte util instrument de lucru pentru istorici, istorici de artă sau istorici militari privind personalitatea și epoca domnitorului Unirii; folosind o vastă bibliografie și recurgând la studii de iconografie comparată, autorii au adunat toate portretele cunoscute ale principelui Cuza, executate în timpul vieții acestuia, în diverse tehnici (pictură, litografie, fotografie, ilustrație de presă, medalistică); acestea se alătură pieselor de uniformă, armelor, decorațiilor și altor obiecte de uz personal care au aparținut domnitorului.

ILIE, Cornel Constantin (coordonator), *Stațiunile balneoclimaterice românești – sfârșitul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2012, 120 p. + il. – volum din seria *Imago Romaniae,* inițiată de instituția muzeală ce l-a editat și în care au fost adunate cărțile poştale din colecția muzeului.

ILIE, Cornel Constantin (coordonator), *Capodopere din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2013, 144 p. + il. – volum din seria *Capodopere 2019*, în care sunt adunate piese de mare valoare din patrimoniul muzeului de la manuscrise și tipărituri la numismatică, medalistică, arte decorative și arte plastice puse în slujba principilor și oamenilor de stat români.

ILIE, Cornel Constantin (coordonator), *Haina îl face pe om. Şase secole de istorie vestimentară*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2014, 159 p. + il. – catalogul unei ample expoziții de modă și costum, cu un cuvânt-înainte semnat de Ernest Oberländer-Târnoveanu și studii de Adrian-Silvan Ionescu, Cristina Anton-Manea, Șerban Constantinescu, Raluca Velicu și Dorina Tomescu.

ION, Narcis Dorin, *Palate din București*, Editura Noi Media Print, București, 2013, 208 p. + il. – un nou volum din suita dedicată reședințelor elitei românești.

ION, Narcis Dorin, *București. Memoria unui oraș/Bucharest. Memory of a City*, Institutul Cultural Român, 2012, 206 p. + il.

IONESCU, Adrian-Silvan (coordonator), *Szathmari: Pionier al fotografiei și contemporanii săi/Pioneering Photographer and his Contemporaries*, Editura Oscar Print, București, 2014, 300 p. + il + DVD – culegere de studii prezentate la conferința internațională cu același nume din anul 2012, ocazionată de împlinirea bicentenarlui nașterii artistului (SCIA, Arte Plastice, serie nouă, tom 4(48)/2014)

JEANNENEY, Jean-Noël; GUÉROUT, Jeanna, *Jours de Guerre 1914–1918. Les trésors des archives photographiques du journal* ***Excelsior***, Les Arènes, Paris, 2013, 539 p. + il. – reconstituire amănunțită a anilor Marelui Război cu ajutorul unei selecții din uluitoarea colecție de 20 000 de clișee pe sticlă a periodicului „Excelsior”.

JENEI, Dana Iuliana, *Renașterea transilvăneană – identitate culturală în context european*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013, 245 p. + il. color – album care are la bază teza postdoctorală a autoarei, conducător științific Răzvan Theodorescu.

JENEI, Dana; BÂRCĂ, Ana; VĂETIȘI, Monahia Atanasia; POP, Adrian; STAN, Constantin, *Monumente UNESCO din România*, Noi Media Print, București, 2010, 150 p. + il. – album care prezintă șapte obiective românești, ce includ 30 de monumente aflate pe Lista Monumentelor Unesco în perioada 1991–1999.

KLUSCH, Horst, *Siebenbürgische Goldschmiedenkunst,* Sibiu, Honterus Verlag, 2011, 346 p.

KINNEY, Arthur F., *Elizabethan and Jacobean England: Sources and Documents of the English Renaissance*, Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2011, 756 p. + il. – colecție de eseuri ce prezintă schimbările și transformările care au definit societatea anglicană în timpul Renașterii. Documentele rare din colecții particulare și publice impun noi interpretări, teorii și metodologii de abordare.

LAMY, Jean-Claude, ***Le Miroir*** *de la Grande Guerre. Une collection du* ***Miroir***, éditions Anne Carrière, Paris, 2013, 180 p. + il. – valorificarea, cu ocazia centenarului izbucnirii Primului Război Mondial, a imaginilor cu care a fost ilustrat periodicul „Le Miroir” în timpul conflagrației.

LAZĂR, Mariana, *„Spre folosul acestei sfinte case”. Constituirea și evoluția domeniului Mănăstirii Cotroceni* (*secolele XVII–XIX*), Editura Istros, Brăila, Muzeul Brăilei, 2012, 420 p. + il.

LE NAOUR, Jean-Yves, *La Grand Guerre à travers la carte postale ancienne*, editions Hervé Chopin, Paris, 2013, 160 p. + il. – valorificarea cărții poștale ilustrate ca mijloc de propagandă în timpul Primului Război Mondial.

LICĂ-MAȘALA, Marilena (coordonator), *Ivor Porter (1913–2012) – Un englez în istoria României/An Englishman in Romanian History*, ICR în parteneriat cu Fundația Culturală „Memoria”, în limbile română și engleză, 251 p. + il. – volum editat cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea marelui diplomat, personalitate al cărei nume se leagă de istoria României, biograf al Regelui Mihai I.

MADERTHANER, Wolfgang; HOCHEDLINGER, Michael, *Untergang einer Welt. Der Grosse Krieg 1914–1918 in Photographien und Texten*, Brandstätter Verlag, Wien, 2013, 320 p + il. – interesantă reconstituire a Primului Război Mondial văzut prin ochii combatanților din prima linie cu ajutorul scrisorilor, jurnalelor personale și fotografiilor aflate în patrimoniul Arhivelor de Stat Austriece.

MARINACHE, Oana, *Reședințele Știrbei din București și Buftea. Arhitectura și decorația interioară*, Editura Art Conservation and Support, București, 2013, 300 p. + il. în text și în afara lui – monografie care pune accent pe arhitectura și decorația celor două reședințe, aducând și contribuții importante despre genealogie, gust estetic, organizare socială și viață privată. Volum editat în condiții grafice remarcabile.

MIREA, Mădălina, *Radu Bogdan. Corespondențe culturale*, Editura Fundației „Radu Bogdan”, București, 2013, 190 p.+ il. – selecție din corespondența istoricului de artă Radu Bogdan cu personalități culturale precum George Oprescu, Maurits van Dantzig, Albert Boime și a altor scrieri relevante pentru contextul socio-cultural în care s-au produs.

MOCANU, Anca, *Avram Goldfaden și teatrul ca identitate*, Editura Fundației Culturale „Camil Petrescu”, București, 2012, 184 p. + il. – studiu monografic despre cel care a fondat, în anul 1876, primul teatru de limbă idiș din lume, emblemă a identității evreilor în exil și un moment important al istoriei scenei noastre.

MOREL, Maia, *Vivre la CréActivité. Réflection sur l'éducation artistique en arts plastiques,* edition Peisaj, Collection Cogito, Côte Saint Luc, Québec, 2011, 163 p. – analiză a impactului abordării artelor (plastice, îndeosebi) și a creativității asupra comportamentului social în Republica Moldova și Franța.

MOREL, Maia (coordonator), *ABeCedar. Cum să înțelegem arta de azi/ABéCédaire. Comprendre l'art d'aujourd'hui/Abecedar cultural de artă modernă și contemporană din Republica Moldova*, ediție bilingvă (română, franceză), Editura Peisaj, Québec, 2013, 101 p. + il.

MURGESCU, Bogdan, *Țările române între Imperiul Otoman și Europa creștină*, Iași, Editura Polirom, 2012, 368 p. – o imagine complexă a țărilor române, de la situația politică și evoluția comerțului, până la raporturile dintre economie, finanțe și activitatea militară, valorificând documente ale vremii și avansând unele teze incitante privitoare la istoria acestei regiuni la sfârșitul Evului Mediu și începutul epocii moderne.

NAGY SARKADI Emese, *Local Workshops – Foreign Connections. Late Altarpieces from Transylvania*, Studia Jagellonica Lipsensis 9, Jan ThorbekeVerlag, Osterfildern, 2012, 319 p. + il, recenzii de Ciprian Firea, în „Ars Transsilvaniae”, XXIII, 2013, p. 299–304, și Dana Jenei, în RRHA, 2013, p. 115–116, tome L, série Beaux-Arts.

OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU, Ernest (coordonator), *Maria. Regina...*, Muzeul Național de Istorei a României, București, 2013, 228 p + il. – biografie în imagini a reginei Maria, ce valorifică bogata iconografie din arhiva fotografică a Muzeului Național de Istorie a României.

OBERLÄNDER-TÂRNOVEANU, Ernest; ILIE, Cornel Constnatin (coordonatori), *90 de ani de la încoronarea de la Alba Iulia*, Editura Cetatea de Scaun, București, 2012, 160 p. + il. – catalog de expoziției în care a fost adunată bogata iconografie dedicată marelui eveniment din anul 1922; este evidențiat aportul pictorului Costin Petrescu în calitatea sa de regizor și scenograf al încoronării, autor al proiectelor pentru mantiile regale, pentru sceptrul regelui Ferdinand I cel Loial și pentru coroana reginei Maria.

ORMISTON, Rosalind, *First World War Posters*, Flame Tree Publishing, London, 2013, 444 p. + il. – cu ocazia centenarului Marelui Război, autoarea face o prezentare a graficii de propagandă elaborată, în țările beligerante, cu un pronunțat accent pe producțiile britanice și americane; ca în majoritatea cazurilor când lucrarea aparține unui anglo-saxon, documentația se rezumă doar la zona de limbă care îi este la îndemână, fără a depăși granițele geografice naționale și, în consecință, afișele din zona estică a continentului nu sunt incluse, deși prin calitățile artistice și prin încărcătura mesajului nu sunt deloc neglijabile.

ORTNER, M. Christian, *Die K.u.K. Armee und ihre letzter Krieg*, Carl Gerold's Sohn Verlagsbuchhandlung, Wien, 2013, 248 p. + il. – detailată prezentare a evoluției trupelor austro-ungare pe frontul de Est și în Italia folosindu-se bogata arhivă fotografică de la Heeresgeschichtlichen Museum din Viena, al cărui director este autorul volumului.

PASTOR, Annie, *Images de propagande 1914–1918 ou l'art de vendre la guerre*, Hugo & Cie, Paris, 2013, 158 p. + il. – o istorie a graficii publicitare pusă în slujba efortului de război.

PASTOUREAU, Michel, *Negru. Istoria unei culori*, Editura Cartier, București, 2012, 252 p. – o exemplară istorie a negrului în Europa, definită, în primul rând, drept un fapt de societate, scrisă de istoricul medievist francez înrudit cu Lévi-Strauss, expert în bestiarul heraldic, sigiliografie și numismatică.

PETROV, Mihaela, *Victor Brauner. Cuvântul scris și opera plastică 1934–1965*, Editura Humanitas, București, 2012, 224 p. – important studiu care îmbogățește bibliografia lui Victor Brauner, având la bază cercetări în arhiva Kandinsky, Paris, la Muzeul Ludwig din Aachen și colaborarea cu Samy Kinge, expert în opera pictorului român.

PLATON, Alexandru-Florin; RĂDVAN , Laurențiu; MALEON, Bogdan-Petru, *O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu. De la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice (secolele V–XVI)*, Editura Polirom, Iași 2010, 548 p.

RĂDVAN, Laurențiu; CĂPRARU, Bogdan (editori), *Orașul, orășenii și banii: atitudini, activități, instituții, implicații (sec. XVI–XX)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza", 2011, 435 p. + il. – culegere de studii din domenii apropiate și îndepărtate în același timp: istorie, arhitectură și științe economice, într-un demers ce dorește să ofere o perspectivă complexă imaginii orașului din spațiul românesc.

ROETVELD, Josef, *1914–1918 in Bildern – in pictures – en images – per immagini*, Institut für historische Bildforschung, Wien, 2013, 364 p. + il. – util volum cvadriling în care e prezentată, prin fotografii de profesioniști și de amatori, evoluția armatelor austro-ungare pe parcursul celor patru ani de război.

RENȚEA, Adina (coordonator); CIUBOTARU, Ștefania, *România interbelică în fotografia lui Iosif Berman*, Muzeul Național Cotroceni, București, 2013, 100 p. + il. – catalog de expoziție.

REZEANU, Paul, *Istoria artelor plastice în Oltenia (1800–2000),* vol. II *(1919–2000)*, Editura Alma, Craiova, 2013, 475 p. + il. – prolificul istoric de artă al Olteniei aduce la lumină un nou tom în care prezintă plasticienii ținutului în perioada contemporană, până la zi.

ROBICHON, François, *Édouard Detaille. Un siècle de gloire militaire*, Bernard Giovanangeli Editeur et Ministère de la Défense, Paris, 2007, 144 p. + il. – monografie dedicată unuia dintre cei mai importanți pictori francezi de scene de luptă din războaiele epocii moderne.

SASU, Aurel, *Adrian Marino. Cultură și creație*, Editura Eikon, 2010, 492 p. – volum ce restituie, pentru întâia oară, publicistica lui Adrian Marino, dintre 1939 (anul debutului) și 1947 (ultima colaborare înainte de arestarea din 1949).

SCURTU, Nicolae, *Întâlniri providențiale. Magdalena Rădulescu – Ion Stăvăruș*, Editura Press Image, București, 2013, 120 p. + il. – recenzie de Ioana Vlasiu în RRHA.

SESTO, Pals, *Scrieri în proză 1950–1970*, Editura Tracus Arte, București, 2014, 132 p., ediție, îngrijită, prefațată și introducere de Michael Finkenthal – recuperarea unui poet mai puțin cunoscut, Simion Sestopali, care a debutat la începutul anilor treizeci ai secolului trecut în revista de avangardă *Alge* (alături de Gherasim Luca, Aurel Baranga Paul Păun și pictorul Perahim).

ȘERBAN, Geo, *Întâlniri cu Marcel Iancu*, Editura Hasefer, București, 2011, 229 p. + il – carte album ce are la bază trei întâniri memorabile ale autorului cu Marcel Iancu, din 1976, 1978 și 1980, o contribuție însemnată la bibliografia importantei personalități internaționale, promotor al modernității în artă și în societate.

SHEARER, Christine Fowler, *Joseph O'Sickey: Unifying Art, Life and Love*, Canton Museum of Art, Canton, 2013, 156 p. + il. – catalogul expoziției retrospective a maestrului Joseph O'Sickey.

ŞLAPAC, Mariana, *Arta urbanismului din Republica Moldova*, Chişinău, Editura Arc, 2008, 240 p.

SPÂNU, Constantin; STAVILĂ, Tudor, *Изобразительное искусство Молдовы/Arta contemporană din Moldova*, ediție bilingvă, Москва/Moscova, Editura Galart/Галарт, 2013, 207 p.

SPIRESCU, Irina, *De la Orient la Occident. Decoratia interioara în reședințele domnești și boierești (1774–1914)*, Noi Media Print, București, 2011, 240 p. + il. – lucrarea prezintă aspecte semnificative din istoria culturală și a mentalităților, propunând o analiză a imaginii societății românești din prisma arhitecturii și a decorației interioare specifice perioadei analizate.

STANCIU, Ioan, *Locuirea teritoriului nord-vestic al României între antichitatea târzie și perioada de început a epocii medievale timpurii (mijlocul sec. V – sec. VII timpuriu)*, Cluj-Napoca, Institutul de Studii Transilvane – Editura Mega, Cluj-Napoca, 2012, 793 p.

STAVILĂ, Tudor, *Icoana basarabeană din secolul XIX*, Chișinău, Editura Arc, 2011, 270 p. + il.

STAVILĂ, Tudor; CONSTANTIN, Ion Ciobanu, *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova/ Cultural Heritage of the Republic of Moldova*, ediție bilingvă româno-engleză cu rezumat în limba franceză, Chișinău, Editura Arc, 2014, 288 p. + il.

STRINATI, Claudio, *Doina Botez – Nosce te ipsum*, Roma, 2009, 124 p + il. – catalogul expoziției de la Museo Nazionale di Castel Sant'Angelo al unei foarte valoroase graficiene românce, stabilită în Italia.

SZCZYGIEŁ, Mariusz, *Gottland*, Editura Art, București, 2014, 264 p., traducere din limba polonă de Ana Maria Luft – colecție de reportaje literare despre Cehoslovacia secolului trecut, mergând dincolo de stereotipuri culturale și surprinzând unicitatea spiritului ceh prin prisma unor personaje memorabile.

TĂNASE, Daniela, *Prelucrarea metalelor în lumea barbară la Dunărea Mijlocie şi Inferioară în secolele VI–VII*, Editura Excelsior Art, Timişoara, 2010, 431 p. + il.

THEODORESCU, Răzvan; PORUMB, Marius; RÂPEANU, Valeriu; DOCSĂNESCU, Elena; MUNTEANU, Doru; NIȚULESCU, Virgil Ștefan, *Picu Pătruț: ultimul mare miniaturist al Europei*, Muzeul Țăranului Român, București, 2012, 255 p. + il. – catalog de expoziție.

TOMA Ludmila (coordonator), *Chişinăul în pictură. Catalog-bibliografie*, ediţie a Bibliotecii municipale B. P. Hasdeu şi a Centrului de Informare şi Documentare Chişinău, 2012, 176 p. + il.

TOMA, Ludmila, *Dimitrie Sevastianov*, ediţie (în limbile română şi engleză) a Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Chişinău, 2012, 112 p. + il.

TSIRGIALOU, Aliki (editor); ANTONIADIS, Costis; CONSTANTINOU, Fani, *ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ/Greek Seas. A Photographic Journey in Time*, Benaki Museum – Melissa Publishing House, Athens, 2013, 324 p. + il. – substanţial catalog al unei expoziţii de fotografii cu tematică marină din colecţiile Muzeului Benaki la care au contribuit cu studii de înaltă ţinută ştiinţifică trei reputaţi cercetători ai artei camerei obscure.

TZIPOIA, George, *Alexandru Ţipoia. 2014. Centenar sărbătorit de Academia Română*, Editura Tracus Arte, 2014, 200 p. + il., texte de acad. Răzvan Theodorescu, George Ţipoia, Amelia Pavel – album ce comemorează cu eleganţă şi aleasă pietate filială memoria unui artist plastic superior, a cărui „operă totală” a rămas în mare parte ascunsă în peisajul artelor româneşti sub vechiul regim totalitar, ca şi la un sfert de veac după el.

ŢUŢUI, Marian, *Fraţii Manakia şi imaginea Balcanilor*, Editura Noi Media Print, Bucureşti, 2010, 240 p. + il. – lucrarea restituie culturii române opera fraţilor Milton (1882–1964) şi Ienache Manakia (1878–1954), printre cei mai importanţi fotografi din Balcani la începutul secolului al XX-lea şi, totodată, pionierii cinematografiei balcanice.

ŢUŢUI, Marian, *O scurtă istorie a filmului românesc*, Editura Noi Media Print, Bucureşti, 2011, 72 p. + il., în limba română şi engleză – lucrarea prezintă succint evoluţia cinematografiei în România, începând cu prima proiecţie cinematografică, care a avut loc în România la 27 mai 1896, până la succesul Noului Val.

VALLAUD, Pierre, *14–18. La Première Guerre Mondiale*, éditions Acropole, Paris, 2011, 605 p. + il. – monumentală istorie în imagini a Războiului cel Mare în care sunt reunite fotografii realizate de serviciile specializate ale armatelor beligerante, de reporterii periodicelor acreditate sau de amatori, material de propagandă (afişe, cărţi poştale ilustrate, caricaturi), picturi şi grafică realizate de profesionişti sau piese de artă decorativă executate de combatanţi, în tranşee.

VERNEY, Jean-Pierre, *La Première Guerre mondiale*, *L'Album photo*, Éditions LBM 2.), Paris, 2013, 240 p. + il. – prezentarea frontului francez cu ajutorul fotografiilor din colecţia păstrată la Musée de la Grande Guerre du Pays de Meaux.

VIDA, Mariana, *Paul Gavarni (1804–1866): un imagier al modernităţii*, Editura MNAR, Cabinetul de desene şi gravuri, Bucureşti, 2013, 52 p. – catalogul expoziţiei în care a fost prezentată o selecţie de 55 de lucrări provenite din colecţiile fostelor muzee Toma Stelian şi Anastase Simu din creaţia artistului francez Paul Gavarni – desenator, gravor şi caricaturist apreciat în epocă.

VINTILĂ-GHIŢULESCU, Constanţa, *De la işlic la joben. Modă şi lux la Porţile Orientului,* Editura Peter Pan, 224 p. + il. – album având un text savuros, o grafică elegantă, semnată de Roland Vasiliu, şi fotografii reuşite, de Cătălin D. Constantin, editorul albumului.

VOICU, Lia Maria (editor); ION, Dorin Narcis (coordonator), *Carol al II-lea. Portretul unui rege*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2013, 175 p. + il. – catalog de expoziţie în care e valorificată iconografia unui suveran care preţuia fastul aulic într-o vreme dominată de sobrietate şi criză.

*** *Anca Seel-Constantin*, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2011, 65 p. – album cu reproduceri din creaţia gravată a artistei de origine română care trăieşte la Neuchâtel, Elveţia.

*** *Decorative Arts. Comunicare prin simbol*, ediţia I a Bienalei Artelor Decorative organizată de Uniunea Artiştilor Plastici, Editura UNARTE, Bucureşti, 2012, text introductiv de Aurelia Mocanu.

*** *Di suo'maniera e di suo'aria. Studii în onoarea Ancăi Oroveanu*, volum coordonat de Ruxandra Demetrescu, Irina Cărăbaş şi Ioana Măgureanu, Editura UNARTE, Bucureşti, 2012, 295 p. – culegere de studii variate reflectând demersul pedagogic al unui profesor renumit prin erudiţie, exigenţă şi răbdare.

*** *Gheza Vida. Centenar 1913–2013*, editor Marius Porumb, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013, 320 p. + il. – volum monografic ce omagiază memoria unui artist român de talie europeană.

*** *Imagini din Marea Britanie/Out of Britain – 100 de ani de artă a peisajului din colecţia Brtitish Council/100 years of Landscape from British Council Collection*, MNAR şi British Council, Bucureşti, 2013, 132 p. + il. – album bilingv editat cu ocazia expoziţiei cu acelaşi nume prezentată la Muzeul Naţional de Artă în perioada 8 octombrie 2013 – 19 ianuarie 2014, text de Dorothy Feuver.

*** *Invazia '68 Praga – Josef Koudelka*, Group Editorial Art, Bucureşti, 2013, 294 p. + il. – albumul, lansat cu ocazia expoziţiei cu acelaşi titlu organizată de Centrul Ceh şi Institutul Francez din Bucureşti, reproduce 249 de fotografii făcute de celebrul „fotograf anonim” în cele 7 zile din august 1968 ale invaziei ruse şi a aliaţilor în Cehoslovacia, mărturii şi declaraţii oficiale din perioada respectivă, precum şi un studiu al evenimentelor.

*** *Ion Grigore*, album cu texte de Cornel Radu Constantinescu, Editura Nemira, Bucureşti, 2011, 160 p. + il.

*** *Ion Grigore*, catalog de expoziţie, cu texte de Adrian-Silvan Ionescu şi Gabriela Bidu, Bucureşti, 2013, 68 p. + il.

*** *Ionesco,* Gallimard, Paris, 2009, 192 p. + il., catalog coordonat de Noëlle Giret – Biblioteca Naţională a Franţei a celebrat centenarul naşterii dramaturgului Eugen Ionescu printr-o expoziţie care s-a desfăşurat în perioada 6 octombrie 2009 – 3 ianuarie 2010. Documentele prezentate în catalog sunt în mare parte inedite. Scrierile dramatice sunt abordate prin intermediul manuscriselor, notelor şi corespondenţei. Crochiuri de decoruri, costume şi fotografii însoţesc expunerile unei opere diverse.

*** *Les migrations des fauves. La diffusion du fauvisme et des expressionnismes en Europe centrale et orientale* [sous la dir. de: Sophie Barthélémy, Valérie Dupont], éditions Universitaires de Dijon, 2012, 160 p. + il. – recenzie de Ioana Vlasiu în RRHA. BA, tome LI, 2014 (sub tipar).

*** *Peter Jacobi*, Kehrer Verlag, Heidelberg Berlin, 2010, 272 p. + il. – album cu ocazia celebrării artistului la 75 de ani care prezintă opera sa multiplă pe segmente: fotografie, sculptură, artă monumentală.

*** *Portretele Patriciatului săsesc din Braşov. Un capitol de artă transilvană*, Editura Muzeului de Artă Braşov, 2013, 103 p. + il. – catalog de expoziţie coordonat de Radu Popică.

V. Barbu, A. S. Ionescu